

horum dicatur, nihil ad visionem refert: nec etiam appetitus animæ separatæ potest obstare perfectioni illius visionis, quia si loquimur de appetitu pro pondere naturæ, ille non est actus animæ, nec distrahit illam: si vero de appetitu elicitio, ille est ordinatissimus, ut in superioribus dictum est: et ideo nihil inde sequitur. Lege D. Thomam, in 4 d., 49 q., 2 art., quæstiunc. 3, ad 4.

6. Ultimo vero addendum est futuram esse post resurrectionem beatitudinem quamdam perfectiorem extensive. Ita docent theologi citati, et hæc est mens Concilii Florentini, et eodem modo explicat Augustinum D. Thomas: est tamen difficile accommodare ad verba, et rationes ejus: quidquid tamen de hoc sit, res ipsa est clara, quia anima per unionem ad corpus quodammodo extensive perficietur in se, et in operationibus suis: poterit ergo tunc non solum per se ipsam, sed etiam per corpus aliquo modo frui et delectari bonis æternis: ergo extensive quoad aliquas operationes perficietur in resurrectione, quo modo etiam fiet, ut ratione visionis divinæ corpus, etiam ipsum sit perfectissimum, et multis ac variis dotibus exornatissimum, quod quidem ipsum sine dubio spectabit ad quamdam perfectionem extensivam ipsius animæ.

DISPUTATIO XIV.

DE IMMUTABILITATE ET PERPETUITATE
BEATITUDINIS.

SECTIO I.

Utrum felicitas supernaturalis Sanctorum futura sit perpetua.

1. Fertur communiter error Origenis negantis perpetuitatem beatitudinis, et ponentis perpetuam vicissitudinem felicitatis et miseriæ. Sic tribuit Origeni Augustinus, hæres. 43, addens, neminem posse Origenem excusare. Hieronymus, Epist. 59, ad Avit., et Epiphanius, Epistol. ad Joan., Hieronymus, cap. 61, quæst. 60, inter Epist. Hieronymi, Theophylus Alexandrinus, in 2, Epistol. Pasch., et sumitur ex Origene 2, Periar., cap. 5, et sequentibus, et lib. 2, cap. 3, Pamphilus vero, et alii excusant Origenem, et afferunt alia loca in contrarium: sed hoc parum refert, ut late Hieronymus, Apolog. contra Rufinum: legatur Augustinus 12, de Civitate, cap. 13, 20 et alibi, et Gregorius, lib. 24, Moral., capite 16.

2. *Prima assertio affirmans de fide probatur.* — Primo certum sit, statum supernaturalis, ac perfectæ beatitudinis fore perpetuum. Est de fide, imo articulus fidei, hoc enim sensu confitemur in Symbolo, nos spectare vitam æternam, et repetitur frequenter in Scriptura sacra, ut illud Matth. 25: *Venite benedicti, etc.*, et infra: *Et ibunt hi in vitam æternam, etc.* Solum posset quis dicere hæc et similia testimonia non convincere, quia in Scriptura sæpe dicitur æternum, quod per multa sæcula est duraturum, etsi in rigore non careat fine, seu principio. Respondetur, in præsentia sumi proprie, et in rigore prout significat durationem sine fine: hoc autem constat, tum ex intelligentia, et sensu Ecclesiæ, et Sanctorum omnium: tum ex proprietate verbi sæpe repetiti, et in re tanti momenti, quæ continet præcipuam Dei promissionem, et quia in aliis locis satis est hoc explicatum, ut Apoc. 3: *Foras non egredietur amplius*: 1, ad Thessal. 4: *Sic semper cum Domino erimus*, et ideo 1, Petri 4, dicitur hæreditas illa *in corruptibilis, incontaminata et immarcescibilis*, et cap. 5, dicitur, *immarcescibilis gloriæ corona*: ratione declarabitur infra.

3. *Secunda assertio quoad perpetuitatem perfectionum negativarum.* — Dicendum secundo, non omnes perfectiones beatitudinis esse eodem modo perpetuas et æternas. Sic declaratur, nam imprimis duplex perfectio potest distingui in illo statu: una positiva, altera quasi privativa, quæ consistit in carentia omnia mali tam culpæ, quam pœnæ. De hac posteriori nihil aliud occurrit dicendum: nisi quod perpetuo durabit eodem modo, et absque ulla mutatione, quia hæc perfectio est integra, et totalis in suo genere, id est, omnino excludens quidquid habet veram rationem mali, in quo nulla erit unquam diminutio, vel mutatio. De quo multa Apocal. 7, 21 et 29, et supra ostensum est, hoc pertinere ad statum beatitudinis.

4. *Quoad perpetuitatem positivarum.* — At vero positiva perfectio duplex distingui potest, una per modum actus primi, alia per modum actus secundi: prior perpetuo durabit eadem numero, et in individuo immutabilis; sic enim durabit gratia, lumen gloriæ, et similes proprietates, quia in his maxime consistit perpetuitas hujus status, nec mutatur, nec amittuntur, nisi per peccatum. Item de perfectionibus corporum, quæ consistunt veluti in actu primo, dicitur 1, ad Corinth. 15, quod *surgit corpus in incorruptionem*: ergo multo magis id verum est de perfectionibus animæ. At vero aliæ

perfectiones, quæ consistunt in actu secundo, quædam sunt pertinentes ad accidentalem beatitudinem, et hæc suo quidem modo erunt perpetuæ, non tamen ita, ut eadem numero perseverent, quia nihil est, quod necessitet beatos ad habendos semper eosdem numero actus considerationis, aut gaudii circa bona creata: erit ergo in his perpetuitas quoad duo; primum quia semper erit in potestate beati habere hujusmodi gaudia, et actus prout sibi placuerit, nam semper conservat principia illorum per modum actus primi, quo sua voluntate uti potest; secundo quoad quamdam perpetuam vicissitudinem horum actuum et gaudiorum, quia cogitatione unius rei transibunt ad cogitationem alterius, etc. Alii vero sunt actus secundi, in quibus consistit essentialis beatitudo, vel cum illa habent intrinsecam connexionem, et in his erit perpetuitas et incommutabilitas in ipsismet actibus, etiam individuo semper manentibus, absque ulla mutatione, quæ in illis fiat: et hoc modo intelligenda est proprie æternitas illius vitæ, et sic dicuntur Angeli *semper videre faciem Patris*, et de illo gaudio dicitur: *Gaudium vestrum nemo tollet a vobis*: et supra, disp. 9, ostendi hos actus esse necessarios: ergo iidem numero semper perseverant, nec possunt augeri, vel diminui, ut supra etiam dixi, disput. præced., sect. ult., num. 4.

5. Objicies contra hanc perpetuitatem beatitudinis, nam illa danda est tanquam merces, et præmium nostrorum meritorum: ergo non habebit majorem perfectionem, quam nostris meritis debeatur: sed nostris meritis non debetur æternitas præmii. Probatur, quia in nostris meritis duo possunt considerari, unum perfectio intensiva, seu quantitas eorum, et hæc satis superque compensatur intensiva perfectione beatitudinis: secundum est duratio meritorum, quæ est temporalis, et finita: ergo compensabitur etiam sufficienter duratione finita ipsius præmii: ergo non est unde æternitas beatitudinis debeatur nostris meritis, sed superat potius omnem proportionem eorum, sicut infinitum superat finitum. Hanc difficultatem attigit Scotus, in 4, d. 49, q. 6, et in summa respondere videtur, illam beatitudinem futuram esse æternam, non ex vi meritorum, sed ex libertate Dei. Atque idem sentit Supplementum Gabriel., quæst. 4, et ipse Gabriel, in 2, d. 27.

6. Hæc vero sententia dupliciter intelligi potest, et in utroque modo est falsa, etsi non in eodem gradu. Prior sensus est quod beati-

tudo æterna, ut æterna, non sit præmium beatorum, ita ut nos non mereamur æternitatem, et perpetuam conservationem illius beatitudinis, nec nobis ex justitia respondeat: et hunc sensum existimo esse plusquam falsum, contra communem sententiam theologorum in 2, dist. 27, ut latius in 1, 2, q. 114, tractatur. Colligitur ex Tridentino, sess. 6, can. 32, definiente, *mereri nos vitam æternam*, et eodem modo loquitur passim Scriptura 2, ad Corint. 4: *Quod momentaneum est, et leve, æternum gloriæ pondus operatur*, etc., ipsa ergo opera nostra operantur per modum meriti præmium æternum, ut sic, et ideo illa corona dicitur *in corruptibilis*, 1, ad Corint. 9. Denique ubi est promissio sub conditione operum facta justis, est meritum, sed Deus promittit non solum visionem, sed æternam visionem sui propter bona opera, Apocal. 3: *Qui vicerit, etc.*, *foras non egredietur amplius*, etc., 1, ad Timot., 6, et aliis locis supra citatis: ergo meremur non solum visionem, sed etiam æternitatem visionis, neque auctores citati id negant, ut existimo. Dices, ergo supposito nostro merito ut nunc est, non posset Deus etiam de potentia absoluta privare beatum beatitudine. Respondetur concedendo, et hæc est certa securitas beatorum, quia sciunt non posse Deum esse injustum, nec negare seipsum.

7. *Æternitas respondet nostris meritis, quia procedunt ex gratia de se perpetua.* — Item, *quia tendunt ad terminum perpetuum.* — Secundus sensus esse potest, quod in nostris operibus nihil sit, propter quod eis respondeat æternitas in præmio, sed quod totum fuerit ex acceptatione Dei, et liberalitate, et hunc existimo esse sensum illorum auctorum, qui etiam est falsus, quia perfecta ratio meriti, et præmii, præter promissionem, requirit sufficientem, et condignam proportionem, hæc autem explicari potest varie; primo modo, quia gratia, quantum est de se, est perpetua, et ideo opera, quæ ab illa procedunt, quantum est ex vi illius, postulant perpetuum præmium, saltem quantum est ex parte Dei, id est, quod a Deo non auferatur, quamdiu homo non posuerit impedimentum: et ideo etsi nostra opera formaliter temporalia sint, tamen veluti in semine et radice continent sufficientem causam æternitatis. Deinde ex parte ipsius termini explicari hoc potest, quia opera nostra, quæ in obsequium Dei fiunt, veluti natura sua tendunt ad perfectam conjunctionem cum ipso Deo, in qua beatitudo consistit: unde ex se habent, quod sint proportionata media ad il-

lum finem. Quod etiam Aristoteles ex parte cognovit, 1, Ethic., cap. 9, dicens, si quo est munus Deorum eis consentaneum, credendum esse felicitatem a Diis ipsis dari, eamque esse divinum quoddam præmium virtutis, ergo quicquid fuerit connaturale, et intrinsecum illi beatitudini, et conjunctioni cum ultimo fine, habebit etiam proportionem et condignitatem cum nostris operibus, præsertim si ad eundem ordinem pertineant: æternitas autem est intrinseca illi beatitudini et visioni: non est ergo ex sola extrinseca acceptatione adjuncta, sed fundata in ipsa connaturali proportionem rerum. Deo supersunt in hoc discursu probanda, scilicet, perpetuitatem esse connaturalem illi beatitudini tam ut visio Dei, quam ut perfecta beatitudo est, quod fiet duabus quæstionibus sequentibus.

SECTIO II.

Utrum beatitudo sit natura sua incorruptibilis, ac perpetua.

1. *Probaturs pars negativa quoad perpetuitatem in actu, seu ex se.*—Ratio dubitandi esse potest, quia aut est sermo de perpetuitate in actu, aut in aptitudine, seu in debito et radice. Priori modo neque visio Dei, neque ulla creatura potest esse perpetua ex se, et ab intrinseco, quia necesse est ut pendeat a Deo in se, et consequenter quod ab illo recipiat perpetuitatem essendi: unde hoc modo esse intrinsece perpetuum est proprium Dei. Atque eodem sensu negant aliqui theologi esse aliquam creaturam necessariam ex se, ac perpetuam: ac similiter in Patribus, et interdum in Conciliis hoc sensu dicitur, omnem creaturam esse corruptibilem, et ex Dei benignitate accipere perpetuitatem, ut latius 1 part., quæst. 61.

2. *Arguitur etiam contra perpetuitatem in habitu seu in radice.*—Si vero sit sermo in secundo sensu, non potest aliqua creatura esse necessaria, ac perpetua, nisi in quantum habet talem naturam, cui supposito quod semel existat, debetur perpetua conservatio ejusdem esse, et hoc modo Angeli, et cæli sunt perpetui, sed hoc dici non potest de visione beata, seu lumine gloriæ, quod perinde est. Probaturs primo, quia nulli accidenti debetur esse per se, sed ratione subjecti, ergo si accidens est tale, quod non est debitum subjecto, non poterit illi esse debita conservatio in esse, sed lumen gloriæ cum sit supernaturale, non est debitum subjecto, cui inest (loquimur enim

physice): ergo neque illi est debita conservatio in esse: ergo neque incorruptio, vel perpetuitas. Secundo id amplius explicatur, quia, teste Aristotele, privatio est principium corruptionis: sed intellectus noster ex se est subjectus privationi talis luminis, nam illud lumen est forma extrinsecus illi adveniens: ergo est in illo subjecto sufficiens principium corruptionis talis luminis: unde de facto, etiam aliquando corruptum est tam lumen, quam visio beata: ut in Paulo, vel Beata Virgine, si vidit aliquando divinam essentiam, nam illa visio paulo post corrupta est. Unde argumentor tertio, nam gratia est qualitas corruptibilis, ut experientia constat, nam quotidie corrumpitur: ergo multo magis lumen gloriæ, et visio beata. Patet consequentia, quia gratia censetur nobilior forma in illo ordine, et quia comparatur ad lumen, ut essentia ad facultatem: non potest autem esse incorruptibilior natura, quam proprietas ejus. Quarto, quia ad rationem beatitudinis non est necessaria hæc perpetuitas sed satis est, quod Deus statuerit perpetuo conservare perfectionem, in qua consistit beatitudo, ut patet in gloria corporis, et dotibus ejus: sunt enim corruptibiles ex se, cum sint in subjecto corruptibili, et tamen habent perpetuitatem ad rationem beatitudinis sufficientem. Propter hæc, præsertim propter primum argumentum, quidam ausi sunt ita loqui, ut dicerent illam beatitudinem esse corruptibilem natura sua. Quæ opinio improbabilis omnino est, nam in re nihil potest fere dicere diversum a cæteris auctoribus, et in modo loquendi aliena est a tota antiquitate, et a modo loquendi etiam Scripturæ, et Sanctorum, et propter infirmum fundamentum, ut videbimus.

3. Dicendum vero est, illam beatitudinem natura sua esse incorruptibilem, ac perpetuam non minus vere, ac proprie, quam sint cæli, aut animæ nostræ. Sic D. Thomas, 1, 2, q. 5, art. 4, ad 1, ubi ait, per hanc beatitudinem elevari hominem ad participationem æternitatis: et clarius 1 part., quæst. 10, art. 3, inter entia natura sua immutabilia, et æterna ponit visionem Dei, quam dicit propterea vocari in Scriptura vitam æternam: et a. 5, ad 1, illam visionem mensurari non tantum ævo, sed etiam æternitate participata: idem in 2, distinct. 2, quæst. 1, art. 1, ad 4, Cajetanus, locis citatis, Scotus, in 4, dist. 49, quæst. 3, art. 4, et omnes Thomistæ. Idem Scotus, dist. 49, quæst. 6, quia eodem modo loquitur de visione sicut de Angelis: neque inter scholasticos est, qui con-

tradicat. Favet Augustinus, 13, de Trinitate, cap. 8 et 12, de Civitate, cap. 20, et lib. 22, cap. 30, Fulgentius, de Fide ad Petrum, c. 23, estque elegans locus Bernardi, sermone 31, in Cantic., neque contemnendæ sunt locutiones Scripturæ sacræ, *in hæreditatem incorruptibilem, incontaminatam, et immarcescibilem*, et illud, *alii quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam*, et similes, quæ omnino proprium possunt habere sensum.

4. *Definitio rei per suspensionem supernaturalem influxus non constituit rem corruptibilem.*—Ratione vero philosophica probatur, quia creatura non potest alia ratione dici incorruptibilis, et perpetua, nisi quia neque habet contrarium, neque aliquod principium intrinsecum corruptionis, et consequenter neque extrinsecum creatum: sed solum potest desinere esse per suspensionem divini influxus: hæc autem omnia conveniunt tam lumini gloriæ, quam visioni beatae. Major constat ex Aristotele et consensu omnium sapientum, a quibus petendæ sunt rerum definitiones, et non pro libito confingendæ: patet inductione in rebus incorruptibilibus, et ratione, quia ille modus, seu possibilitas amittendi esse per solam suspensionem influxus divini, non est separabilis a creatura: ergo neque ex hoc solo capite potest creatura dici corruptibilis, prout nunc loquimur, neque carentia illius necessaria est ad corruptibilitatem: ergo non potest in creatura major incorruptibilitas reperiri quam illa, quæ excludit omnem alium modum amittendi esse. Probaturs minor, et imprimis quod lumen non habeat contrarium, patet, quia hoc in universum commune est omni lumini in suo ordine perfecto. Dices, error est contrarius illi visioni, et consequenter habitus ille erit contrarius lumini. Respondetur non esse contraria, quia nec sunt ejusdem ordinis, nec possunt mutuo se expellere, illa enim visio sic perficit subjectum, ut reddat illud omnino incapax erroris sibi contrarii, nec versantur proprie circa idem subjectum, ut idem, quia error respicit subjectum quatenus naturaliter perfici potest, aut deficere: visio autem elevat subjectum, et altiori modo perficit secundum capacitatem obedientialem ejus.

5. *Visio beata nullam causam internam corruptionis vendicet.*—Rursus quod nullæ sint causæ corruptionis in illa visione, patet, quia subjectum est incorruptibile, et lumen a nullo alio pendet nisi a solo Deo, neque visio pendet nisi ab intellectu, et lumine, quæ perpetua sunt, et necessario operantur in illo statu, et

illis debetur concursus divinus accommodatus: quod si loquamur de causa morali corruptionis, quæ potest esse solum peccatum, etiam illa omnino excludit illud: ergo nulla potest cogitari hic causa intrinseca corruptionis, vel extrinseca creata.

6. Secundo (ut simul primo fundamento contrario satisfaciamus), quod forma sit supernaturalis, non est sufficiens causa ut dicatur corruptibilis: quis enim unquam locutus est ita, aut quis dicat unionem hypostaticam, solum quia supernaturalis, non esse natura sua indissolubilem et incorruptibilem, quin potius eo maxime indissolubilis est, quia est maxime divini ordinis, et supra totam capacitatem naturalem creaturæ, elevans illam ad quemdam ordinem superantem omne agens contrarium, et omnem modum corruptionis: quod fere idem reperitur in visione. Deinde, illud quod dicitur de debito conservationis, primo non esset admodum necessarium: nam supposito quod res existat, ut ex se habet perpetuo durare, satis est, ut nulla creatura possit illi auferre esse, et quod illi non sit debitum non esse, nam hoc ipso pertinet ad divinam providentiam, ut conservet creaturam in esse, quam produxit, cui nec debetur non esse, neque aliunde aufertur esse, et fortasse nulli creaturæ majori debito debetur conservatio in esse. Exemplum philosophicum esse potest, nam motus cæli, teste Aristotele, perpetuus est natura sua, quamvis valde probabile sit non esse debitum cælo secundum privatam naturam considerato, nam ad perpetuitatem satis est, quod illi non repugnet, et quod aliunde non habeat contrarium, nec principium corruptionis. Sed ultra hoc, quamvis animæ, vel intellectui secundum se non debeatur visio, seu lumen, tamen lumini, ut sic, ex natura sua debetur tale subjectum: ergo postquam in illo est, etiam illi debetur ex natura sua conservari in illo subjecto quamdiu aliunde non expellitur. Rursus, ut proprie loquamur, nec considerandum est solum subjectum, nec sola forma, sed hoc compositum ex utraque, quod proprie fit vel desinit esse: hoc autem compositum ex se indissolubile est; illi autem, saltem ratione formæ, debetur semper conservari, et non dissolvi, si aliunde non corrumpatur: sicut huic composito ex intellectu, et lumine debetur concursus ad videndum, quia licet non debeatur intellectui secundum se, debetur tamen huic composito ratione formæ: ergo simile iudicium ferendum est de concursu, seu influxu ad existendum, quod licet non debeatur